

Forskningskartleggingens metodiske grunnlag

Forskningskartleggingen består av følgende faser: 1) systematisk søk i relevante databaser og håndsøk av publikasjoner for 2020, 2) gjennomlesing (screening) av tittel og sammendrag (abstrakt) samt gjennomlesing av fulltekst for identifisering av relevante studier, 3) koding og kvalitetsvurdering av studiene, og 4) analyser og rapportering.

Litteratursøk

Kartleggingen av skandinavisk, empirisk barnehage tilbudsforskning publisert i 2020 er basert på en systematisk søkning i databaser og pedagogiske tidsskrifter relevante for skandinavisk barnehageforskning.

For året 2020 er det søkt i de skandinaviske databasene NORA (Norge), ORIA (Norge), Idunn (Norge), Libris (Sverige), DIVA (Sverige, tekniske problemer), SwePub (Sverige), Bibliotek.dk (Danmark). Som tidligere år er det også søkt etter litteratur i de internasjonale databasene ERIC, Scopus og Web of Science.

Inklusjons- og eksklusjonskriterier

I arbeid med systematiske kunnskapsoversikter er det vanlig å bestemme hvilke typer studier som skal inkluderes eller ekskluderes før søkene gjennomføres. Inklusjons- og eksklusjonskriterier for publikasjoner som inngår i denne kunnskapsoppsummeringen er i all hovedsak de samme som er blitt brukt i tidligere år:

Forskning: *Forskning* forstås her som rapportering av forskning og systematisk kunnskapsproduksjon som minimum inneholder et forskningsspørsmål eller et avgrenset forskningsfelt, en metodedel og en konklusjon. I tillegg skal forskningen relateres til eksisterende teoretisk eller empirisk forskning. På lik linje med tidligere års kartlegginger inngår kun pedagogisk og samfunnsvitenskapelig forskning som omhandler barnehage tilbudet. Det betyr at forskning som omhandler naturvitenskapelige og helsevitenskapelige problemstillinger ikke inngår i kartleggingen selv om forskningen behandler data som er generert om barnehage tilbudet. Ph.d. avhandlinger som er publisert som monografier og er offentlig tilgjengelige inngår. Artikkelbaserte ph.d. avhandlinger inngår ikke, da artikler fra disse vil inngå det året de publiseres. Studier på lavere grader, slik som Bachelor-, Master- og kandidatnivå, samt licentiatavhandlinger, inngår ikke i denne

forskningsoversikten. Populærvitenskapelige fremstillinger, lærebøker, policydokumenter, antologier, evalueringer, forsøks- og utviklingsarbeider, likesom forskning med søkelys på undersøkelses- og metodeutvikling, inngår heller ikke.

Publikasjonsår: Studien skal være publisert innenfor kalenderåret for den undersøkte kartlegging (det vil si at de inkluderte studiene skal være publisert i en utgave som utgis i kalenderåret 2020).

Land: Studien skal omhandle det skandinaviske barnehagetilbudet. Med skandinavisk forstås studier som bygger på data fra forskning på barnehager i Danmark, Sverige eller Norge. Studiet skal minimum behandle data fra ett eller flere av de skandinaviske landene. I tillegg er studier som rapporterer data fra andre OECD-land inkludert så lenge de også rapporterer på data fra et av de skandinaviske landene.

Målgruppe: Studien skal direkte adressere formålet og oppgavene for, innhold, arbeidsmåter, menneskene, miljøet i eller relevante aspekter (for eksempel lærerutdanning; profesjonell utvikling) med betydning for barnehagen som institusjon. Med dette menes at studien er rettet mot barnehagen som en offentlig eller privat institusjon som gir et tilbud til barn i aldersgruppen 0-6 år. Dette betyr at studier som gjennomføres i barnehagen som et sted hvor man finner barn i denne aldersgruppen, men som ikke er direkte relatert til barnehagen, blir ekskludert. For eksempel vil en studie om fireåringers ordforråd som ikke har noe med barnehagens praksis å gjøre (helt uavhengig av barnehage som kontekst for språkutvikling) bli ekskludert. I en dansk kontekst inkluderes dagpleje, vuggestue, børnehave og integrerte institusjoner. I en norsk kontekst omfattes barnehage, åpen barnehage og familiebarnehage, mens det i en svensk kontekst inkluderes förskola, förskoleklass, pedagogisk omsorg og öppen förskola. Studier fra svenske förskoleklasser har vært inkludert selv om denne ble obligatorisk fra 2018 og er del av den pedagogiske virksomheten som foregår i den svenske grunnskolen. Institusjoner med et særskilt faglig eller innholdsmessig profil, for eksempel naturbarnehager og idrettsbarnehager, er inkludert i denne forskningsoversikten fordi de er regulert av de respektive lands barnehagelovgivning. Studier som omhandler overgang mellom barnehage og skole, og som har et særskilt søkelys på barnehagen som institusjon, er også inkludert.

Tema/emne: Studien skal ha en problemstilling som er eksplisitt rettet mot aspekter med relevans for barnehagetilbudet. Studier som behandler barn, foreldre og/eller pedagogiske perspektiv inkluderes. I tillegg inkluderes studier med søkelys på perspektiver fra andre

aktører, som for eksempel kommunalt eller statlige perspektiver på barnehagetilbudet. Kun pedagogisk og samfunnsvitenskapelig forskning som omhandler barnehagetilbudet inngår. Studier som presenterer både tema, datainnsamling og resultater knyttet til barnehagetilbudet som en institusjonell ramme inkluderes. Videre inkluderes studier som adresserer overgang mellom barnehage og skole dersom studiet er knyttet til barnehagetilbudet. Studier som har som formål å øke kunnskap om barn, foreldre eller pedagoger, ledelsesaspekter, økonomiske eller samfunnsmessige aspekter av barnehagetilbudet inngår.

To viktige endringer er gjennomført for året 2020 i samråd med ekspertpanelet og oppdragsgivere. Det ene er at svenske licentiatavhandlinger ikke lenger er inkludert som avhandlinger. I den grad de består av én eller flere artikler (som mange gjør), vil selvsagt de publiserte artiklene inngå. Forskjellen er at hele avhandlingen ikke er en del av materialet for 2020. Den andre endringen er at artikkelbaserte avhandlinger fra alle de skandinaviske landene ikke er inkludert som avhandlinger, men artiklene er inkludert for det året de publiseres i. Det er en viss fare for at noen studier er kommet med flere ganger tidligere: En artikkel kunne bli publisert og tatt med i 2017, mens hele avhandlingen ferdigstilles med artikler i 2020 – og da ville avhandlingen med alle artiklene igjen bli gjenstand for inklusjon. Nå er det kun monografier som inkluderes, mens artikkelbaserte avhandlinger får artikler inkludert de årene artiklene publiseres.

Screening

Vi har anvendt softwareprogrammet EPPI-Reviewer Web 4 i arbeidet med screening, koding og rapportering. Programmet er utviklet av The Evidence for Policy and Practice Information and Coordinating Centre (EPPI-Centre) ved Institute of Education, University of London.

Alle 2771 studier som ble identifisert gjennom systematiske søk i skandinaviske og internasjonale databaser og tidsskrifter er lest av to forskere som har vurdert hver studie uavhengig av hverandre. Først leste to forskere gjennom (screenet) tittel og abstrakt for å ekskludere de som ikke oppfylte inkluderingskriteriene. Deretter ble artiklene lest i fulltekst. De som ikke oppfylte inkluderingskriteriene, ble ekskludert. Uenigheter knyttet til ekskludering av relevante studier i screeningfasen ble drøftet av to uavhengige personer for å komme til en felles avgjørelse. Etter at screeningprosessen var gjennomført, fikk det skandinaviske ekspertpanelet mulighet til å se gjennom alle inkluderte studier og foreslå forskningspublikasjoner som ikke ble identifisert i søkeprosessen. Ytterlige to artikler fra 2020 ble på denne måten inkludert for videre dataekstrahering og vurdering. Se bilag 4 for en

sammenfatning av søke- og screeningfasen samt kartleggingen av relevante studier. Se også bilag 5 for en samlet oversikt over begrunnelse for ekskludering av artikler.

Koding og vurdering av kvalitet

Totalt 219 studier ble kodet og kvalitetsvurdert. Kodeskjemaet som ble brukt for 2020 er likt det som er brukt i tidligere kartlegginger. Skjemaet inneholder både generelle og mer emnespesifikke spørsmål. De generelle spørsmålene vedrører forhold som for eksempel studiens geografiske opprinnelse, språk, forskningsdesign og metode. De emnespesifikke spørsmålene gjelder informasjon om studiens innhold slik som studiens formål, tema, og ulike aspekter ved barnehagetilbudet for 0-6 åringer i Danmark, Sverige og Norge. Skjemaet er strukturert i tre seksjoner og spørsmålene ble besvart via på forhånd gitte svarkategorier hvor svarene kan utdypes i fritekstbokser under hvert spørsmål.

For å ivareta habilitet ble alle forskerne både ved KSU/FILIORUM og i ekspertpanelet bedt om å oppgi inhabilitet. Studier ble fordelt tilfeldig til alle forskere, med unntak av tilfeller hvor det var oppgitt inhabilitet (da ble disse ikke tildelt de forskerne som var inhabile, men tilfeldig tildelt en annen forsker), eller hvor forskeren ikke hadde tilstrekkelig kompetanse i skandinaviske språk og derfor kun fikk tildelt artikler på engelsk.

På bakgrunn av en samlet vurdering av forskningskvaliteten, ble hver enkelt studie vurdert til høy, middels eller lav kvalitet. Forskningskvaliteten reflekterer derfor en samlet, systematisk vurdering av i hvilken grad den enkelte studie svarer på allmenne vitenskapelige standarder for empirisk forskning. Kvaliteten på studiene er utelukkende vurdert på bakgrunn av det som fremstilles i selve publikasjon. Det vil si at vurderingen er basert på hvordan studien blir presentert. Studier som er vurdert til middels eller høy kvalitet rapporterer på en troverdig, tilstrekkelig klar og tydelig måte. For 2020 ble totalt 169 publikasjoner av de 219 som oppfylte inklusjonskriteriene vurdert til middels eller høy forskningskvalitet. Disse 169 publikasjonene inngår dermed i Nordic Base of Early Childhood Education and Care (NB-ECEC) for året 2020.

Kvalitetsvurderingen er som nevnt gjennomført av to uavhengige forskere. Den ene var en intern forsker fra KSU og den andre var fra ekspertpanelet. Ved uenighet mellom forskerne, ble vurderingen til forskeren fra ekspertpanelet den endelige vurderingen dersom uenigheten gjaldt middels eller høy kvalitet. I tilfeller der det var uenighet rundt en lav vurdering, ble en

tredje (og i noen få tilfeller også en fjerde) forsker bedt om å foreta en selvstendig vurdering. Dette for å sikre at alle studier av middels og høy kvalitet ble inkludert i databasen.

For å ivareta reliabilitet i vurdering av studiene, deltok alle forskere uten erfaring fra tidligere år på et obligatorisk kurs for opplæring i koding og kvalitetsvurdering av forskningslitteratur. Det ble i tillegg satt opp møter der forskerne kunne diskutere aktuelle spørsmål knyttet til kvalitetsvurderingen. Det ble også opprettet en chat-funksjon på Teams (separate for de to gruppene for å ivareta at vurderingen var uavhengig) der spørsmål kunne stilles underveis i vurderingsprosessen. Hensikten med møtene og chat-funksjonen var å løfte aktuelle spørsmål relatert til koding og dataekstrahering, og ved dette styrke kvaliteten på vurderingsprosessen.

Det er skrevet sammendrag av alle studier som er vurdert til høy og middels kvalitet.

Sammendragene av disse studiene er publisert på Nordic Base of Early Childhood Education and Care (NB-ECEC) <https://www.nb-ecec.org/no/sok-i-forskningsstudier>. I databasen er det ikke mulig å identifisere hvilke studier som er vurdert til å være av høy eller middels forskningskvalitet.